

תקציר הצעת מחקר: הערכת אפקטיביות של תוכניות "נוהגים אחרת"

צוות החוקרים: פרופ' איתן נוה, ד"ר טל כץ-נבון

מוסד: טכניון

רקע מדעי: יעשה שימוש בשתי תיאוריות מרכזיות. האחת, תיאוריה של אקלים ארגוני. אקלים ארגוני מוגדר כאופן בו תופסים חברי הארגון את השיטות הניהוליות והנהלים בארגון, ותפישתם מה הן ההתנהגויות להן הארגון מצפה ושאותן הארגון מתגמל. התיאוריה הנוספת הרלוונטית לנושא המחקר אשר בה נעשה שימוש עוסקת בהערכת אפקטיביות של תוכניות התערבות בארגונים והשפעתן על תרבות הארגון וביצועיו. הרלוונטיות של התיאוריה הזו למטרות המחקר רבה מכיוון שארגונים מפעילים תוכניות התערבות בנושאים שונים והשאלה של מידת האפקטיביות של תוכניות אלה ומידת התרומה שלהן לביצועי הארגון היא שאלה מעניינת הנשאלת לעיתים קרובות.

מטרות המחקר: המחקר המוצע ייתן מענה מדעי מלא כולל ומקיף לשאלות שהוצגו בקול קורא למחקר על הערכת אפקטיביות תוכניות "נוהגים אחרת". ספציפית המחקר יענה על השאלות:

1. באיזו מידה התוכנית הובילה לכך שנושא בטיחות בדרכים זוכה למקום מרכזי בתרבות הארגון ומה הביטויים המעשיים של שינוי זה.
2. באיזו מידה הארגונים המשתתפים בתוכנית הפכו לסוכן שינוי אקלים תעבורתי במעגלים רחבים מחוץ לארגון ומה הביטויים המעשיים לכך.
3. אלו גורמים מעודדים או מעכבים הטמעה של אקלים ארגוני תעבורתי.
4. באיזו מידה שינוי האקלים הארגוני הוביל להגברת הבטיחות בדרכים בארגון במדדים שונים (כגון, מדדים התנהגותיים שונים והפחתת מספר תאונות הדרכים ועבירות התנועה של העובדים בארגון). בנוסף המחקר:
5. ישווה את היתרונות והחסרונות של הפעלת תוכנית במתכונות של יועץ בחברות עסקיות מול המתכונות של תמיכה כספית בבתי ספר ומרכזים קהילתיים.
6. ימליץ המלצות אופרטיביות לגבי המשך הפעלת התוכנית בכל אחד מהגופים בנפרד.

מתודולוגיה: ניצור קשר עם כל הארגונים בהם יושמה התוכנית "נוהגים אחרת" ועם היועצים שפעלו בהם. בשלב הראשון נקיים ראיונות פתוחים ללימוד הנושא. בשלב השני יבנו כלי המחקר ויתוקפו דרכי ביצוע פיילוט. בשלב השלישי נאסוף נתונים לגבי תוכנית ההתערבות ומתכונת יישומה, ומידת השפעתה על אקלים הבטיחות בדרכים, המסגרת הכללית של תרבות הארגון ומספר ואופי תאונות הדרכים וננתחם, ולבסוף ייכתבו דוח מחקר ומסקנות. נעביר את שאלוני המחקר על תרבות ארגונית, אקלים בטיחות ופרקטיקות הבטיחות לעובדים הנוהגים ברכבי החברה ועובדים אחרים בארגונים. נתייחס לפעולתם בארגון כמו גם במסגרת רחבה יותר של נהיגה בכלל, כגון בני משפחה וחברים. העובדים ידגמו בצורה אקראית ב יחידות השונות של הארגונים כך שנדגום לפחות רבע ממספר העובדים בכל יחידה. לאחר תום איסוף השאלונים של המשתתפים הבלתי תלויים, נתחיל לאסוף את נתוני המשתתפה התלוי. נקיים השוואות לפני אחרי וכן בין יחידות וארגונים. נעשה שימוש במודלים היררכיים המאפשרים לנתר גורמים מכוננים כגון השפעת יועץ משותף, איפיוני סקטור, מצב עיסקי וכדומה.

יישומיות וחדשנות המחקר. תוכנית ההתערבות אותה בא המחקר המוצע לבחון חדשנית וייחודית. עד לתוכנית ההתערבות "נוהגים אחרת" נעשתה מעט פעילות בארגונים בתחום הבטיחות בדרכים. בשל שאפתנותה וייחודה של תוכנית התערבות זו נדרשת הערכה מדעית מקצועית של תוכנית ההתערבות. במחקר זה אנחנו מציעים לבצע הערכה של תוכנית "נוהגים אחרת" בהתבסס על תיאוריה עדכנית בתחום הערכת התערבויות בארגונים ותיאוריה עדכנית בתחום האקלים הארגוני.

לארגונים עסקיים אחריות לאופן הנהיגה של נהגיהם. זהו נושא שאינו מקבל ביטוי כיום במאמץ למנוע תאונות דרכים. ארגונים עסקיים יכולים לקיים מערכת של פרקטיקות להקטנת שיעור תאונות הדרכים. ארגונים עסקיים ייקראו לקיים את שורת הפרקטיקות שיזוהו במחקר כמשפיעות על שיעור התאונות. המחקר יוכל לשמש כבסיס לגיבוש דרישות מארגונים עסקיים לגבי אופן ניהול נושא הבטיחות בדרכים. ארגונים יוכלו לקיים דרישות אלה באופן וולונטרי ולחילופין הגופים הממשלתיים העוסקים בנושא יוכלו לפתח על בסיס מחקר זה דרישות רגולטוריות.